

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра історії слов'ян

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Соціально-економічний розвиток слов'янських країн наприкінці XVIII – на початку XXI ст.

Освітня програма 032 “Історія і археологія” (перший (бакалаврський) рівень)

Спеціальність 032 “Історія і археологія”

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри історії слов'ян
Протокол № 1 від “30” серпня 2019 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Соціально-економічний розвиток слов'янських країн наприкінці XVIII – на початку XXI ст.
Викладач (-і)	Вітенко Микола Дмитрович, к. і. н., доц.
Контактний телефон викладача	(0342) 59-61-46
E-mail викладача	mykola2010v@gmail.com
Формат дисципліни	2.2.2 Цикл професійної підготовки. Вибіркові дисципліни. Теоретична підготовка. Дисципліни вільного вибору студента.
Обсяг дисципліни	3 кредити, 12 годин лекцій, 18 годин семінарських занять
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/
Консультації	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю), або ж щосередини після занять з 13.30 до 17.00 в 604 аудиторії.
2. Анотація до курсу	
Соціально-економічний розвиток є невід'ємною частиною загальної історії. На превеликий жаль, у перші роки незалежності України необґрунтовано відбулося зміщення уваги істориків виключно на проблеми політичні, а це в свою чергу відкинуло українську історичну науку на позиції неопозитивізму, суттєво погіршило її професійний рівень. Поступово цікавість науковців до проблем соціально-економічної історії відновлюється. Повертаються із забуття економічні доктрини Туган-Барановського, Мальтуса, Адама Сміта, забуті радянськими науковцями статті Маркса і Енгельса, набутком широких кіл науковців стали економічні праці Івана Франка, Юліана Бачинського, багатьох російських, польських, чеських мислителів, французьких науковців зі Школи Анналів, що переконливо доводять наявність тісного зв'язку між політичними подіями та соціально-економічними процесами, і навпаки. Соціально-економічна історія України має багато спільних рис з такими ж історіями Росії, Білорусії, Польщі, Чехії, Словаччини, Сербії, Хорватії, Словенії, Чорногорії, Македонії та Болгарії. Процеси соціальних змін, економічних перетворень вже кілька століть у всіх цих державах проходять за однією схемою, маючи лише окремі незначні регіональні відмінності. Саме тому особливо актуальним сьогодні є поглиблене вивчення соціально-економічних перетворень, що їх пережили слов'янські народи в період переходу від патріархального до індустріального суспільства з кінця XVIII – і до початку XXI ст. Вивчення економічних і соціальних реформ, що	

відбувалися в цей час сприятиме кращому розумінню студентами потреб і напрямків перетворень, що їх потребує українська економіка і суспільство.

3. Мета та цілі курсу

Мета дисципліни “Соціально-економічний розвиток слов’янських країн наприкінці XVIII – на початку XXI ст.” полягає в тому, щоб, спираючись на методологічні принципи історичної науки, використовуючи найновіші здобутки історіографії, сформувати у студентів-істориків знання про головні етапи та події в соціально-економічній історії слов’янських народів; вивчення процесів соціально-економічного розвитку слов’ян наприкінці XVIII – на початку XXI ст., аналізі реформ, що проводилися у Російській імперії, Австро-Угорщині, Польщі, СРСР, Білорусі, Болгарії, Чехії і Словаччині, Югославії тощо.

4. Результати навчання (компетентності)

Компетенції соціально-особистісні: –здатність та сприйняття концепцій економічного і соціального розвитку; –здатність до виокремлення та синтезу статистичних даних; –здатність до аналізу економічних та соціальних перетворень. **Загально-наукові компетентності:** –базові уявлення про функції економіки, законодавчого регулювання соціальних процесів;–базові основи економічних доктрин доктрин. Інструментальні компетентності: – навички визначення кризових соціально-економічних факторів; – дослідницькі навички; –знання джерел з соціально-економічної історії слов’янських народів, економічних та культурних особливостей історичного розвитку; відповідної історичної термінології; –розуміння причинно-наслідкових зв’язків розвитку суспільства й уміння їх знати: Факти, явища, процеси, поняття і терміни, що характеризують цілісність історичного процесу минулого слов’ян; Особливості історичного, соціологічного, економічного, політологічного та культурологічного аналізу подій, явищ і процесів європейської і світової історії; Взаємозв’язок і особливості історії слов’янських держав та України; Періодизацію історії регіону; Сучасні версії і трактування найважливіших проблем історії слов’ян; Особливості історичного шляху слов’янських держав, їх роль у світовому товаристві. **Вміти:** Проводити комплексний пошук історичної інформації у джерелах різного типу; Критично аналізувати джерела історичної інформації; Систематизувати різносторонню історичну інформацію на основі власних уявлень про спільні закономірності історичного процесу; Аналізувати історичну інформацію, надану у різних знакових системах (текст, карта, таблиця, схема); Формувати власний алгоритм виконання історично-пізнавальних завдань; Брати участь у дискусіях з історичної проблематики, формулювати власну позицію з обговорюваних проблем; Порівнювати висвітлення подій, явищ і процесів в історичних джерелах та у літературних пам’ятках. Використовувати у професійній і соціальній діяльності. **Професійні компетентності:** –вміння аналізувати історичні процеси, події, факти; –здатність брати участь у дискусіях на суспільно-політичні теми, користуватися категорійно-понятійним апаратом історичної науки, історичними джерелами та довідниковими матеріалами з всесвітньої історії;

–здатність виявляти актуальні проблеми історії слов'ян у новітній час; – здатність виокремлювати спільне і відмінне в процесах етногенезу та державотворення в зовнішньополітичних стратегіях слов'янських держав у новітній час; –здатність аналізувати й обґрунтовувати складові ідеології державотворення.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

знати

- основні епохи в історії людства та їх хронологію;
- роль і місце суспільства і економіки в світовій історії;
- особливості функціонування економічних процесів в цілому і в слов'янських країнах зокрема;
- хронологію основних етапів економічних перетворень в слов'янських країнах наприкінці XVIII – на початку XIX ст.;
- основні причини і наслідки економічних реформ і соціальних перетворень у слов'янських країнах у XIX ст.;
- діяльність виданих реформаторів, особливості їхніх економічних програм перетворень;
- відповідну історичну термінологію з соціально-економічної історії.

вміти

- аналізувати історичні процеси, події, факти;
- брати участь у дискусіях на суспільно-історичні теми;
- формувати сучасну історико-політичну культуру, свою громадську позицію щодо соціально-економічних перетворень, подій в економіці різних країн світу і зокрема в Україні;
- користуватися категорійно-понятійним апаратом історичної науки, історичними джерелами та довідниковими матеріалами з історії слов'янських країн, всесвітньої історії.
- використовувати здобуті знання під час науково-дослідної роботи, написання самостійних наукових досліджень – курсових, бакалаврських, дипломних, магістерських робіт тощо.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
6	032“Історія археологія”	і 3	вибірковий

Тематика курсу ¹					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год.	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Соціально-економічна історія слов'ян – невід'ємна частина світової історії	Лекція, 2 год.	Хрестоматія з історії західних та південних слов'ян: давня доба, середньовіччя. Навчальний посібник для ВНЗ. – К.: Либідь, 2011. Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / За ред. Л. Зашкільняка. Львів, 2001.	Робота з історичними термінами, історичними постатями, історичними джерелами.	5/5	2 тиждень лютого 2020 р.
Тема 2. Соціальне становище росіян наприкінці XVIII – на початку XIX ст.	Лекція, 2 год. Самостійна робота 4 год.	—	Робота з історичними термінами, історичними постатями, історичними джерелами.	5/5	3 тиждень лютого 2020 р.
Тема 3. Чехія і Словаччина на шляху соціально-економічних перетворень наприкінці XVIII – першій половині XIX ст.	Семінарське заняття, 2 год. Самостійна робота 4 год.	—	Робота з історичними термінами, історичними постатями, історичними джерелами.	5/5	3 тиждень лютого 2020 р.
Тема 4. Королівство Польське у 1815 – 1830 рр.	Лекція, 2 год. Самостійна робота 4 год.	—	Робота з історичними термінами, історичними постатями, історичними джерелами.	5/5	4 тиждень лютого 2020 р.
Тема 5. Соціально-	Самостійна робота 8 год.	—	Робота з історичними	5/5	1 тиждень березня 2020

¹ При підготовці до семінарських занять та виконанні завдань по самостійній роботі просимо також використовувати навчально-методичний посібник із курсу де більш детально розглядається проблематика занять, наведено поради для покращення підготовки, вміщено розширену версію актуальної наукової літератури. Посібник завантажено у систему дистанційного навчання <http://www.d-learn.pu.if.ua/>.

економічні процеси в Болгарії в добу національного відродження			термінами, історичними постатями, історичними джерелами.		р.
Тема 6. Економічні та соціальні реформи Олександра II	Лекція, 2 год. Самостійна робота 4 год.	—	Робота з історичними термінами, історичними постатями, історичними джерелами.	5/5	2 тиждень березня 2020 р.
Тема 7. Аграрна реформа П. Столипіна	Семінарське заняття, 2 год. Самостійна робота 4 год.	—	Робота з історичними термінами, історичними постатями, історичними джерелами.	5/5	3 тиждень березня 2020 р.
Тема 8. Нова економічна політика і соціально-економічні перетворення в СРСР	Семінарське заняття, 2 год. Самостійна робота 4 год.	—	Робота з історичними термінами, історичними постатями, історичними джерелами.	5/5	3 тиждень лютого 2020 р.
Тема 9. Індустріалізація і колективізація в СРСР	Лекція, 2 год. Самостійна робота 4 год.	—	Робота з історичними термінами, історичними постатями, історичними джерелами.	5/5	4 тиждень березня 2020 р.
Тема 10. Економічні реформи в Польщі в 90-х рр. XX ст.	Лекція, 2 год. Самостійна робота 4 год.	—	Робота з історичними термінами, історичними постатями, історичними джерелами.	5/5	1 тиждень квітня 2020 р.
Тема 11. Соціально-економічний розвиток білоруських земель в складі Речі Посполитої 1919 – 1939 рр.	Семінарське заняття, 2 год. Самостійна робота 4 год.	—	Робота з історичними термінами, історичними постатями, історичними джерелами.	5/5	2 тиждень квітня 2020 р.
Тема 12. Соціально-економічний розвиток Чехословаччини у 1919 – 1939 рр.	Семінарське заняття, 2 год. Самостійна робота 4 год.	—	Робота з історичними термінами, історичними постатями, історичними джерелами.	5/5	3 тиждень квітня 2020 р.
Тема 13. Соціально-економічні	Семінарське заняття, 2	—	Робота з історичними	5/5	4 тиждень квітня 2020 р.

перетворення в Югославії у міжвоєнний період	год. Самостійна робота 4 год.		термінами, історичними постатями, історичними джерелами.		
Тема 14. Людина у повсякденному житті Польщі періоду народної демократії	Семінарське заняття, 2 год. Самостійна робота 4 год.	—	Робота з історичними термінами, історичними постатями, історичними джерелами.	5/5	1 тиждень травня 2020 р.
Тема 15. Соціально-економічне становище болгар у 1945 – 1991 рр.	Семінарське заняття, 2 год. Самостійна робота 4 год.	—	Робота з історичними термінами, історичними постатями, історичними джерелами.	5/5	2 тиждень травня 2020 р.
Тема 16. Соціально-економічні перетворення в слов'янських країнах членах Європейського Союзу	Семінарське заняття, 2 год.	—	Робота з історичними термінами, історичними постатями, історичними джерелами.	5/5	3 тиждень травня 2020 р.

6. Система оцінювання курсу

Шкала перерахування оцінок

Оцінка в балах	Оцінка за іспит	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за залік
90-100	відмінно	5	A	зараховано
81-89	добре	4	B	
71-80			C	
61-70	задовільно	3	D	
51-60			E	
25-50 (50-100)	Допускається до здачі іспиту (виставляється залік)			
0-25 (0-50) (за роботу в семестрі)	незадовільно (оцінка автоматично виставляється у відомість)	2	FX	Не зараховано
Сума балів по талону № 1, 2 0-50	незадовільно	2	FX	
Сума балів по талону №	незадовільно	2	F	

3 0-50					
Загальна система оцінювання курсу	Розрахунок максимальної підсумкової оцінки з навчальної дисципліни здійснюється згідно кредитно-модульної системи. Максимальна кількість балів, яку можуть одержати студенти під час виконання різних видів робіт становить до заліку:				
	Поточний контроль	Контрольна роботи	Колоквіум	Самостійна робота	Всього
	35 балів	30 балів	20 балів	15 балів	100 балів
Семінарські заняття (поточний контроль)	Оцінювання знань студентів на семінарських заняттях проводиться за 5-ти бальною шкалою. На занятті пропонується якісне оцінювання знань студентів шляхом виставлення балів від “1” до “5”. Позначення “0” виставляється студентові за відмову від відповіді на занятті через невідповідність, або через відсутність на занятті без поважної причини, що впливатиме на його підсумкову рейтингову оцінку в кінці семестру. Підсумкова кількість балів за роботу студента на семінарських заняттях визначається як середнє арифметичне помножене на коефіцієнт. Середнє арифметичне визначається як сума набраних студентом балів поділена на кількість занять, в яких він брав участь і був оцінений. При цьому відсутність студента на занятті без поважної причини враховується при вирахуванні середнього арифметичного. Кожен студент зобов’язаний взяти активну участь не менше як на одній третині семінарських занять, проведених у групі впродовж семестру. Пропущене з поважних причин заняття студент може “відпрацювати” у формі, визначеній викладачем та кафедрою. При цьому виставлення оцінки не передбачається, але це відпрацьоване заняття не впливатиме на середній арифметичний бал студента. Як правило “відпрацювання” проходить у вигляді написання і захисту реферату на визначену викладачем тему (вимоги до додаткової реферативної роботи встановлюються викладачем та кафедрою окремо).				
Вимоги до контрольної роботи	Написання контрольної роботи є обов’язковим для виставлення підсумкової оцінки при заліку. У випадку, якщо студент з якихось причин не написав контрольної роботи, він вважається таким, що не виконав усіх видів				

	робіт, що передбачаються навчальним планом на семестр з даної дисципліни. Такий студент має змогу скласти залік за талоном № 2, але для цього він повинен виконати передбачене кафедрою завдання. Контрольна робота передбачає формулювання 5 завдань: 2 теоретичних, 1 практичного (на знання історичних джерел), 1 знання термінів та 1 на знання хронології. Критерії оцінювання завдань на контрольній роботі (наведено максимальну кількість балів, яку можна здобути за відповідь на кожне завдання):	
	Завдання	Кількість балів
	1 теоретичне	10 балів
	2 теоретичне	10 балів
	3 практичне	5 балів
	4 знання термінів	3 бали
	5 знання хронології	2 бали
Колоквіум	Оцінювання рівня засвоєння цілого блоку питань, що виноситься на самостійне вивчення студентів відбувається у вигляді усного колоквіуму. Перелік питань додається. Критерії оцінювання колоквіуму (оцінюється в діапазоні від 0 до 20 балів)	
	Критерії	Бали
	глибока, розгорнута відповідь зі знанням джерел та історіографії	16-20 балів
	правильна стисла відповідь	12-15 балів
	поверхова відповідь	8-11 балів
	поверхова відповідь з наявністю окремих помилок	4-7 балів
	розкриття окремого аспекту питання	1-3 бали
	неправильна відповідь або її відсутність	0 балів
Самостійна робота	Самостійна робота студента є основним видом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час. Метою самостійної роботи є вироблення студентами навичок і вміння працювати з літературою, віднаходити головні, стержневі аспекти проблем, що потребують твердого засвоєння, здатності визначити свою позицію щодо дискусійних ідей чи концепцій і аргументовано її обґрунтувати.	

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем програми курсу в цілому, так і деяких розділів тем, написання рефератів, підготовка реферативних матеріалів з наукових публікацій по важливих проблемах даної навчальної дисципліни. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється у вигляді та написання реферату. <u>Критерії оцінювання реферату (оцінюється в діапазоні від 0 до 15 (10) балів)</u>	
Критерії	6 семестр
● глибоке розкриття проблеми, з відображенням авторської позиції	- 12-15 балів
● обґрунтоване розкриття проблеми	- 9-11 балів
● тема розкрита неповно	- 6-8 балів
● реферат суто компілятивного рівня	- 3-5 балів
● розкритий лише окремий аспект	- 1-2 бали
● реферат не зарахований	- 0 балів
7. Політика курсу	
<i>Відвідування занять і виконання навчального навантаження студентами.</i> Лекції передбачають системний і послідовний виклад навчального матеріалу. Відвідування лекцій для студентів є обов'язковим. Відвідування та активна участь студентів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. При цьому враховуватимуться лише логічно обґрунтовані виступи, альтернативна теза чи спростування поданої, а не фактична підтримка тези виступаючого, змістовне рецензування та коментар чи доповнення, що дійсно сприятиме розгляду проблеми. Обов'язковим є написання запланованих письмових (контрольних, самостійних, індивідуальних) робіт. Студенти мають інформувати керівництво факультету та викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усі строків визначених для виконання усі видів письмових робіт, передбачених курсом. <i>Академічна доброчесність:</i> Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення	

ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

8. Рекомендована література

1. Австро-Венгрия: интеграционные процессы и национальная специфика. – Москва, 1997.
2. Андреевский Г. В. Повседневная жизнь Москвы в сталинскую эпоху (1930 – 1940-е гг.). – М.: Молодая гвардия, 1998. – 410 с.
3. Арутюнов А. Досье Ленина без ретуши. Документы. Факты. Свидетельства. – М.: Вече, 1999. – 352 с.
4. Арш Г.Л. и др. Краткая история Албании / Под ред. А.Ф.Миллера. – Москва, 1965.
5. Балканы в конце XIX – начале XX ст. Очерки становления национальных государств и политической структуры в Юго-Восточной Европе. – Москва, 1991.
6. Баран З., Кріль М. Історія Югославії. 1918-1990 рр. Текст лекцій. – Львів, 1997.
7. Баран З., Полещук Т. Країни Центральної та Східної Європи в міжвоєнний період (навчально-методичний посібник). – Львів, 1999.
8. Бегунова А. И. Повседневная жизнь русского гусара в царствование Александра I. – М.: Молодая гвардия, 2000. – 392 с.
9. Бердинских В. А. Крестьянская цивилизация в России. – М.: Аграф, 2001. – 432 с.
10. Брион М. Повседневная жизнь Вены во времена Моцарта и Шуберта. – М.: Молодая гвардия, 2009. – 388 с.
11. Будур Н. В. Повседневная жизнь колдунов и знахарей. – М.: Молодая гвардия, 2008. – 456 с.
12. Валента И. Советское вторжение в Чехословакию 1968. – Москва, 1991.
13. Великие реформы в России. 1856 – 1874: Сборник / Под ред. Л. Г. Захариной, Б. Эклофа, Дж. Бушнела. – М.: Изд-во МГУ, 1992. – 336 с.
14. Виола Л. Крестьянский бунт в эпоху Сталина: Коллективизация и культура крестьянского сопротивления. – М.: РОССПЭН, 2010. – 387 с.
15. Вішнеускі А.Ф., Юхо Я.А. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі у дакументах і матэрыялах (са старажытных часоў да нашых дзён). – Мінск, 1998.
16. Власть – общество – реформы: Центральная и Юго-Восточная Европа. Вторая половина XX века / Отв. ред. Э. Г. Задорожнюк. – М.: Наука, 2006. – 442 с.
17. Волков В.К. Германо-югославские отношения и развал Малой Антанты. 1933-1938. – Москва, 1966.
18. Вторая мировая война. Дискуссии. Основные тенденции. Результаты

- исследований / Под ред. В. Михалки. – Москва, 1997.
19. Гиренко Ю.С. Сталин – Тито. – Москва, 1991.
20. Гісторыя Беларусі. У 2 ч. – Мінск, 1998. Ч. 1-2.
21. Дейвіс Н. Європа. Історія. – Київ, 2000.
22. Диттрич Т. В. Повседневная жизнь викторианской Англии. – М.: Молодая гвардия, 2007. – 424 с.
23. Документы по истории Мюнхенского сговора 1937-1939 гг. – Москва, 1979.
24. Дюрозель Ж.Б. Історія дипломатії від 1919 р. до наших днів. – Київ, 1995.
25. Захаржевская Р. В. История костюма: От античности до современности. – М.: РИПОЛ классик, 2005. – 288 с.
26. Зашкільняк Л. О., Крикун М. Г. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. – Львів, 2002.
27. Зашкільняк Л.О. Польська історіографія після Другої світової війни: проблеми національної історії (40 - 60-ті роки). – Київ, 1992.
28. Зюмтар П. Повседневная жизнь Голландии во времена Рембрандта. – М.: Молодая гвардия, 2001. – 420 с.
29. Иванов А. Ю. Повседневная жизнь французов при Наполеоне. – М.: Молодая гвардия, 2006. – 392 с.
30. Избранные произведения болгарских революционных демократов. – Москва, 1959.
31. Избранные произведения прогрессивных польских мыслителей: В 3 т. – Москва, 1956. – Т. 1-3.
32. Историография истории южных и западных славян. Учебное пособие. – Москва, 1987.
33. История Белоруси. Учебное пособие. – Минск, 1997.
34. История Болгарии. В 2 т. – Москва, 1955. Т. 2.
35. История Венгрии. В 3 т. – Москва, 1976. Т. 3.
36. История Польши. – Москва, 1956-1959. – Т. 2-3.
37. История Румынии / Координаторы И.-А. Поп, И. Болван. – М.: Весь мир, 2005. – 680 с.
38. История Румынии нового и новейшего времени. – Москва, 1964.
39. История Румынии. – Москва, 1971. – Т. 2.
40. История стран Центральной и Юго-Восточной Европы XX века. – Москва, 1997.
41. История Чехословакии. – Москва, 1961. – Т. 2.
42. История Югославии. В 2 т. – Москва, 1963. – Т. 2.
43. История южных и западных славян. Курс лекций. – Москва, 1998. – Т.1-2.
44. Історія південних і західних слов'ян. Підручник. – Київ, 1987.
45. Історія Центральної-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / За ред. Л. Зашкільняка. – Львів, 2001. – 660 с.
46. Кадацкий В.Ф. Политическая борьба в Болгарии в 30-е годы XX в. – Москва, 1984.
47. Казиев Ш. Повседневная жизнь восточного гарема. – М.: Молодая

гвардия, 2006. – 296 с.

48.Каппелер А. Россия – многонациональная империя. Возникновение, история, распад. – Москва, 1996.

49.Келли Ф., Швабе Р. История костюма и доспехов. От крестоносцев до придворных щеголей. – М.: Центр полиграф, 2007. – 216 с.

50.Кироякидис Г.Д. Греция во Второй мировой войне. – Москва, 1967.

51.Кірсенко М. Чеські землі в міжнародних відносинах Центральної Європи 1918-1920 років. Політико-дипломатична історія з доби становлення Чехословацької республіки. – Київ, 1997.

52.Констан Ж. М. Повседневная жизнь французов во время религиозных войн. – М.: Молодая гвардия, 2005. – 370 с.

53.Конституції нових держав Європи та Азії / Упорядник С.Головатий. – Київ, 1996.

54.Контлер Л. История Венгрии. Тысячелетие в центре Европы. – М.: Весь мир, 2002. – 656 с.

55.Коротка історія Угорщини. – Ніредьгаза, 1997.

56.Краткая история Албании: С древнейших времен до наших дней. – Москва, 1992.

57.Краткая история Болгарии: С древнейших времен до наших дней. – Москва, 1987.

58.Краткая история Венгрии: С древнейших времен до наших дней. – Москва, 1991.

59.Краткая история Польши: С древнейших времен до наших, дней. – Москва, 1993.

60.Краткая история Румынии: С древнейших времен до наших дней. – Москва, 1987.

61.Краткая история Чехословакии: С древнейших времен до наших дней. – Москва, 1989.

62.Крете Л. Повседневная жизнь Калифорнии во времена “золотой лихорадки”. – М.: Молодая гвардия, 2004. – 278 с.

63.Кріль М. М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець XX – початок XXI ст.): Навч. Посібник. – К.: Знання, 2008. – 284 с.

64.Кріль М. Розпад югославської федерації та утворення нових держав на Балканах. Текст лекції. – Львів, 1996.

65.Кріль М. Суспільно-політичний розвиток Словаччини 1945-1995. Текст лекцій. – Львів, 1996.

66.Лезгин В. Б. Крестьянская повседневность (традиции конца XIX – начала XX века). – М. – Тамбов, 2004 – 304 с.

67.Македония. Путь к самостоятельности. Документы. – Москва, 1997.

68.Макиинис П. Тихие убийцы. Всемирная история ядов и отравителей. – М.: Колибри, 2008. – 432 с.

69.Мантран Р. Повседневная жизнь Стамбула в эпоху Сулеймана Великолепного. – М.: Молодая гвардия, 2006. – 408 с.

70.Мартино Ж. Повседневная жизнь на острове святой Елены при Наполеоне. – М.: Молодая гвардия, 2008. – 344 с.

- 71.Матвеев Г.Ф. “Третий путь?” Идеология аграризма в Чехословакии и Польше в межвоенный период. – Москва, 1992.
- 72.Наленч Д., Наленч Г. Юзеф Пилсудский: легенды и факты. Москва, 1990.
- Ненашева З.С. Идеино-политическая борьба в Чехии и Словакии в начале XX века. – Москва, 1984.
- 73.Овсійчук В. В. Образотворче мистецтво Югославії. Нарис історії. – Київ, 1983.
- 74.Оссовская М. Рыцарь и буржуа: Исследование по истории морали. – М.: Прогресс, 1987. – 525 с.
- 75.Охлябинин С. Д. Повседневная жизнь русской усадьбы XIX века. – М.: Молодая гвардия, 2006. – 392 с.
- 76.Очерки новой и новейшей истории Венгрии. – Москва, 1963.
- 77.Первая мировая война. Пролог XX века. – Москва, 1999.
- 78.Писарев Ю. А. Великие державы и Балканы накануне Первой мировой войны. – Москва, 1985.
- 79.Писарев Ю. А. Образование Югославского государства. – Москва, 1975.
- 80.Писарев Ю.А. Освободительное движение югославских народов Австро-Венгрии. 1905-1914 гг. – Москва, 1969.
- 81.Политические партии и движения Восточной Европы. Проблемы адаптации к современным условиям. Сб. статей. – Москва, 1994.
- 82.Политические системы СССР и стран Восточной Европы. 20 - 60-е годы. – Москва, 1991.
- 83.Политический кризис 1939 года и страны Центральной и Юго-Восточной Европы. – Москва, 1989.
- 84.Политический ландшафт стран Восточной Европы середины 90-х годов. – Москва, 1997.
- 85.Поньон Э. Повседневная жизнь Европы в 1000 году. – М.: Молодая гвардия, 1999. – 392 с.
- 86.Постоловський Р.М., Пугач С.П., Страшнюк Р.Ю. Встановлення тоталітарних режимів у країнах Центральної та Південно-Східної Європи (1944-1953). Хрестоматія для студентів історичних факультетів вищих навчальних закладів України. – Харків, 2000.
- 87.Пугач Є.П., Страшнюк С.Ю. Історія західних та південних слов'ян XX століття. Посібник. – Харків, 1998.
- 88.Раймонд Д. Ружья, микробы и сталь. Судьбы человеческих обществ. – М., 2000. – 225 с.
- 89.Роль религии в формировании южно-славянских наций / Под ред. И.В.Чуркиной. – Москва, 1999
- 90.Рудяков П.М. Українсько-хорватські літературні взаємини в XIX-XX ст. – Київ, 1987.
- 91.Смирнова Н. Д. История Албании в XX веке. – М.: Наука, 2003. – 431 с.
- 92.Социалистическая оппозиция в Чехословакии. 1973-1975. Подборка документов. – Лондон, 1976.
- 93.Сталинизм в советской провинции: 1937 – 1938 гг. Массовая операция на основе приказа № 00447. – М.: РОССПЭН, 2009. – 927 с.

94. Страшнюк С. Ю., Пугач С. П. Політичні кризи та антитоталітарні рухи в країнах Східної Європи (50 - 80-ті роки XX ст.). – Харків, 1998.
95. Суслина Е. Н. Повседневная жизнь русских щеголей и модниц. – М.: Молодая гвардия, 2003. – 424 с.
96. Титова П.Н. Чешская культура первой половины XIX века. – Москва, 1991.
97. Тойнби А. Цивилизация перед судом истории. – М.: Абрис-пресс, 2003. – 592 с.
98. Тымовский М., Кеневич Я., Хольцер Е. История Польши. – М.: Весь мир, 2004. – 544 с.
99. Улуныян А. А. Политическая история современной Греции. Конец XVIII – 90-е гг. XX в. Курс лекций. – М.: ИВИ РАН, 1998. – 331 с.
100. Фирсов Е.Ф. Эволюция парламентской системы в Чехословакии в 1920-е годы. – Москва, 1989.
101. Фісанов В. Програне суперництво (США та Австро-Угорщина у Центральній Європі в роки Першої світової війни). – Чернівці, 1999.
102. Флем Л. Повседневная жизнь Фрейда и его пациентов. – М.: Молодая гвардия, 2003. – 270 с.
103. Формирование наций в Центральной и Юго-Восточной Европе. Исторические и историко-культурные аспекты. – Москва, 1981.
104. Фрейдзон В. И. История Хорватии. Краткий очерк с древнейших времен до образования республики (1991 г.). – СПб.: Алатея, 2001. – 318 с.
105. Хрестоматия по истории южных и западных славян: В 3 т. – Минск, 1987-1991. – Т. 3.
106. Чернишов И. И. Гибель империи (Австро-Венгрии). – М.: АСТ, 2002. – 640 с.
107. Чехия и Словакия в XX веке: очерки истории: в 2 кн. / Отв. ред. В. В. Марьина. – М.: Наука, 2005.
108. Чигринов П. Г. Очерки истории Беларуси. Учеб. Пособие для вузов. – Минск: Высшая школа, 2000. – 461 с.
109. Шивельбуш В. Смаки раю. Соціальна історія прянощів, збудників та дурманів. – К.: Критика, 2007. – 256 с.
110. Шмераль Я.Б. Образование Чехословацкой республики в 1918 году. – Москва, 1967.
111. Шофман А.С. Очерки по истории Македонии и македонского народа. В 2 т. – Казань, 1960. – Т. 1-2.
112. Шумов С. А. Андреев А. Р. История Словакии. V – XX века. – М.: Белый волк, 2000. – 296 с.
113. Эрс Ж. Повседневная жизнь папского двора времен Борджиа и Медичи (1420 – 1520). – М.: Молодая гвардия, 2007. – 264 с.
114. Югославия в огне. Документы, факты, комментарии (1990-1992) / Отв. ред. Е.Ю. Гуськова. – Москва, 1992.
115. Язьков Е. Ф. История стран Европы и Америки в новейшее время (1918 – 1945 гг.). Курс лекций. – М.: Изд-во МГУ, 2000. – 352 с.

116. Яровий В.І. Історія західних і південних слов'ян у XX столітті. Курс лекцій. – Київ, 1996.
117. Яровий В.І. Новітня історія країн Східної Європи. 40-90-ті роки XX ст. – Київ, 1997.

Викладачі _____ Вітенко М. Д.